

Neznosna trma

ŽIGA PUCELJ

»Torej si izmislimo ljudi, ki jih ljubimo ... Nesmisel!« Nema, tajinstvena zagone-tnost je lahko najboljša, kar pripišemo uspehom filmskega sveta François Ozona, enega najbolj produktivnih in profiliranih sodobnih francoskih režiserjev, ustvarjalca, morda najbolj znanega po filmu **Bazen** (Swimming Pool, 2003). Suha mistika, obtežena s suspenzom neznosno lahkotnega razpoloženja in kapljanjem lepljivih, obscenih, obskurnih idej. V **Poletju 85** (Été 85, 2020) se Ozon vrača v preteklost, tako svojo osebno preteklost kot v zgodbo romana *Dance on My Grave* Aidana Chambersa iz leta 1982. Na omenjeni roman je naletel leta 1985 in po njem že takrat pripravil osnovni scenarij, vezan na naivno pripoved o dveh fantih, njuni mladostni ljubezni in ljubosumju. V letu 2020, ko je film, narejen po izpopolnjenem, poglobljenem scenariju, dejansko izšel in bi moral doživeti premiero v Cannesu, pa je letnico svojega snidenja z izvirnim knjižnim delom, leto '85, obdržal kar v naslovu. Režiser je imel torej dovolj osebne motivacije v tem, kako se je podal v sprevačanje formata zgodbe o odraščanju in žanra mladinskega filma. Želel je, kot najstniški sanjač, desinhronizirati sivo posvetno gnilobo, nestrpnost in strah, se reinkarnirati v

lastni sveti idealizem in v idealni čas sredi osemdesetih, le nekaj let pred nastopom krize virusa HIV, ki je takrat najmočneje prizadel gejevsko skupnost. Želel je nesmisel iz uvodnega navedka, želel je mladostniško zaljubljenost, romanco in tvegano brezbržnost, v tem je želel razbremeniti nekaj takega, kot je smrt, in takšnega, kar je homoerotična perspektiva.

Vendar v tem, kolikor je lahko banalen, tudi ni poceni. Njegove rešitve so večplastne predvsem z vidikov estetike ter razpoloženja, pa tudi v dispozicijah odnosa med značajema glavnih likov poustvarijo obliko, ki se upira šabloni, a je hkrati fluidna, smiselna, deluje in, kar je ključno, lahkotno razpleta vozle v pripovedi. »Pomembno je le, da uideš pred svojo zgodovino,« je nauk, ki ga svojemu Rimbaudu, drobnemu Alexisu (Félix Lefebvre) prenese David (Benjamin Voisin), razpuščen, razuzdan, visok, postaven lik, prepoln življenja, na videz izjemno samozavesten, ujet v neznosnem svobodomiselnem limbu po smrti očeta, ob pretirano vzneseno žalujoči mami (Valeria Bruni Tedeschi), ki išče nove, prave prijatelje svojemu sinu, jih kot s čarovnijo sleče, okopa, jim v imenu ljubljenca dvori. Mlada protagonista se srečata v nezgodni situaciji,

ko Alex, nejevoljno sam, v jadrnici sredi morja zadrema na soncu in ga ujame nevihta. Plovilo se v ihti prevrne, na pomoč pa izkušeno, herojsko, nadživljenjsko pridrsi David, ga reši in premočenega vrne na obalo ter odpelje k sebi domov. V nadaljevanju se med fantoma razvije iskriva, mladostna romanca, vnaprej obsojena na tragičen razplet; film namreč že v uvodnih kadrih nakaže dogodek smrti in bridkost krivde. Na ves film, ki epizodično, skozi Alexovo pripoved orisuje odnos naklonjenosti, trme, ljubosumja in nasilja med novima prijateljema, tako pade senca suspenza, pričakovanja mržnje, psihoze, maščevanja in neslutene tragedije.

Alexis, ljubosumni ljubimec, priča in naposled žalujoči lik, ki ga kar tako zanima smrt, v izhodišču išče svoj svet. Odtujen je od dvoumnega okolja podpore in muje, ki mu ga ustvarjata starša, željan avanture, in ker hoče postati pisatelj, išče potrditev pri svojem profesorju Lefevru (Melvil Poupaval), da bi se lahko odločil proti očetovemu delavskemu pristaniškemu poklicu in živel bolj svobodno življenje. David tako v njegovo zgodbo vstopi kot pustolovska legenda; čedni fant, morje, jadrnanje in nebo nad obalo Normandije pa se spustijo kot kulise za idealistično, eskapistično

Poletje 85 (2020)

mladinsko romanco. Veliko vloga pri vzdrževanju videza mladinskega filma in razpoloženja radostne naklonjenosti med Alexom in Davidom odigrata izbrani vizualna ter glasbena estetika, seveda z referencami na čas osemdesetih, 16-milimetrskim trakom, pa z The Cure, Bananaramo in Rodom Stewartom. S slednjim v brezskrbni sredici filma, med vožnjami z motorjem ter zmenki v kinu, Alex sredi energičnega plesnega prizora v diskoteki, sam zase, desinhroniziran, v svojem svetu s slušalkami, ki mu jih je skrivnostno nataknil David, uživa v *slow rocku* skladbe *Sailing* in se potaplja v solipsizem nosilne pomorske metafore svoje romance s prijateljem rešiteljem. Pripoved se prelomi po stopnjevanju Alexove ljubosumne preganjavnice, nadzora nad nezanosno brezskrbnim Davidom, ki se prijatelju ne želi zavezati, preživlja noči s pijanimi neznanci in dneve z ameriško študentko Kate (Philippine Velge). Po prepirih in Alexovem nasilnem izpadu David nenadno umre v nesreči med objestno vožnjo z motorjem, Alexu pa se svet kot da konča, depresivno se zapre vase, ponotranja krivdo, ki mu jo naloži razžaljena ljubimčeva mati, ne zmore govoriti o preživeti zgodbi in prijatelju. Težave in grožnje policije ter

socialne službe, ki razčiščujeta okoliščine Davidove nesreče, naposled premosti z ritualom ter pisanjem svoje zgodbe, k čemur ga spodbudi gledalčevemu dojetanju izmuzljivi profesor, ki je leto prej ideološko zapeljal že lepega Davida.

Poletje 85 sicer v zvestobi žanrskim kodom mladinskega filma, čeprav ne gre za mladinski film *per se*, kljub orisani spolzki tragiki razpleta pripovedi zaznamuje predvsem poletna, počitniška brezskrbnost, vznesena nostalgija sanjarjenja, zaljubljenosti in prijateljstva, celo v sivini zamere in smrti, ki preprosto mineta, kot bežna žalost ob vrnitvi v realnost. V neizvršeni metafori krute homoerotike življenj Rimbauda ter Verlaina, ki ju bere in misli Alex, film ne najde podleža, in celo občutje krivde, ki tli v podstati paranoidne napetosti pripovedovalca, terja le čas, da se razblini. Aspekt mladinskega žanra torej režiser uporabi kot posodo za estetizirane prisposobe osebne nostalgije in interpretativno nevtralizacijo težavnih posvetnih dejanskosti homoerotičnih odnosov ali ljubosumja. Rezultat je ilustrativen in potuje, izgublja dejanski stik s problemom, ki si ga zastavi.

Letošnji film François Ozona je torej predvsem nov, tokrat nekoliko

bolj nostalgichen material za ljubitelje njegovega dela, ki se z užitkom predajo viskozni vizualni atmosferam in sprenevedavim umetnim naracijam, neke vrste prizemljenemu, fantastičnemu realizmu, ki premeša pravila resničnosti in umeščenosti v prostor in čas, poustvarja tipljivo zunaj dosega roke. Vendar pa izza uspeha prisposobe mladinskega filma in neobremenjene zgodbe o ljubezni med dvema fantoma pripoved *Poletja 85* ne zmore globlje vsebine. Določeni nastavki interpretacije odnosov in komentarja v svoji nametanosti delujejo v najboljšem primeru naključni, ostanejo talci navne vesti pripovedovalca. Kot rečeno: film v svoji banalnosti ni poceni, a naposled je le banalen, čutno osredotočen na fantazmatske podobe izgubljene brezskrbnosti in izgubljenega časa. Misli, ideje, ki jih plete, so bolj kot ne zadeve pregovorov, in v tem je njihova banalnost prazna ali celo nezanimiva, nepresenetljiva, lahko tudi prav odvečno dolgočasna.